

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 7

*Матеріали VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Державне управління та місцеве самоврядування в Україні
в контексті європейської інтеграції”,
м. Київ, МАУП, 17 листопада 2011 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2012

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 11 від 21.12.11)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутьенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф.;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 7: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Державне управління та місцеве самоврядування в Україні в контексті
європейської інтеграції”, м. Київ, 17 листоп. 2011 р. / редкол.: А. М. Подо-
ляка (голова) [та ін.]. — 2012. — 382 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної
конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становлен-
ню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у
різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів
і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і су-
спільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління
персоналом (МАУП), 2012

© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2012

Чупрій Л. В. Оптимізація державного управління у сфері освіти в контексті забезпечення гуманітарної безпеки України	127	Дученко А. М. Організаційно-економічні основи розвитку регіонального туризму в Україні.....	191
Юсеф Н. Н. Межкультурные связи стран Ближнего Востока (образовательный аспект)	136	Дученко М. С. Удосконалення системи управління бізнес-процесами підприємства: стратегія розвитку	196
Барановська В. М. Інституційний механізм регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.....	139	Ейсмонт В. С. Формування системи основних показників функціонування і розвитку макроекономічної системи	199
Костюк Т. О. Регіоналізація і демократизація як передумови побудови демократичної держави і громадянського суспільства	145	Єдгарова І. В. Моніторинг діяльності державних службовців з надання публічних послуг як сучасна технологія управлінського контролю	207
Левченко М. О. Безпека підприємницької діяльності в Україні: теорія, політика і стратегія забезпечення	147	Зирянова О. Л. Структура і психологічна динаміка схильності особистості до самовдосконалення.....	210
Павленко В. В. Характеристика податкової системи Австралії як досвід ефективної системи державного управління.	153	Іваненко В. О. Взаємодія Служби безпеки України, органів місцевого самоврядування та правоохоронних органів на шляху запобігання та протидії організований злочинності та тероризму у контексті європейської інтеграції України	219
Слободян С. І. Сучасні PR у системі механізмів державного управління	157	Клим'юк О. С. Державна інформаційна політика сучасної України як предмет правового регулювання.....	223
Бортник В. А. Актуальні проблеми місцевого самоврядування в Україні	163	Корощенко А. В. Деякі аспекти роботи Служби безпеки України щодо забезпечення економічної безпеки на прикладі Луганської області.....	231
Бульда С. О. Маркетингові підходи в забезпеченні ефективного використання ресурсного потенціалу регіону.....	167	Кравченко Т. А. Поняття взаємодії суб'єктів політики як теоретична основа дослідження політичних процесів	237
Буратевич О. І. Вплив процесів європейської інтеграції на розвиток української держави: правовий та управлінський аспекти....	174	Кузьменко В. А. Формування механізмів ефективності управління процесами охорони праці в умовах трансформації економіки України	244
Гриценко В. І. Система корпоративного управління в холдингах.....	182		
Доносо Варгас Дієго Хосе, Доносо Варгас Хавієр Стратегія національної безпеки України в умовах євроінтеграції.....	187		

БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ТЕОРІЯ, ПОЛІТИКА І СТРАТЕГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Становлення і розвиток української державності, вип. 7, с. 147–152

На початку ХХІ ст. людство не на жарт стривожене значним збільшенням різноманітних аварій, катастроф, надзвичайних подій, соціальних і військових конфліктів, регіональних воєн, посиленням тероризму. У зв'язку з цим здійснюється ажіотаж навколо релігійних прогнозів і марновірств, поживилася діяльність чаклунів, самоучок-астрологів, сучасних місіонерів, усіляких сектантів і т. д. Давні релігійні і богословські учення про Апокаліпсис як про етичне і духовне застереження майбутнім поколінням в сучасному тлумаченні часто скривлюються і перекручуються до невпізнання. Соціальна тривога і навіть страх багатьох людей за власне життя і життя своїх близьких використовується недобросовісними провісниками у комерційних цілях з аморальною метою наживи.

Необхідно визнати, що соціально-психологічна занепокоєність про майбутнє людства і планети справді увійшла в серця і душі мільйонів — багатих і бідних, грамотних і простих людей. На цьому тлі складається враження, що ні державні, ні релігійні зусилля уже не в змозі протистояти міфу про “руйнацію планети”. Ця занепокоєність підігривається і

деякими футурологами, вченими, які постійно попереджають людство про наближення великих природних розрух і руйнівних соціальних катастроф.

Що це: Апокаліпсис як релігійний прогноз, чи наукове попередження? Де коріння цієї історичної стурбованості і навіть страху багатьох землян за власну долю і життя?

Якщо “погортати” історію людства хоча б від часу народження Христа і порівняти сучасне з минулим, то можна побачити, що подібне вже траплялось не раз, особливо на стику століть, під час революцій, світових воєн, глобальних катастроф та ін. Та все ж... Чому це повторюється сьогодні, незалежно від того, що освіта, наука, культура, матеріальне життя і технології життєдіяльності людей поліпшені, а подекуди стають цивілізованими? Чому при цьому “культ сили” часто перевершує “культ розуму”? Вважаємо, що це відбувається тому, що два одвічно протилежних полюси продовжують переслідувати людей у їхньому пошуку щастя на Землі: поклоніння силі у прагненні до багатства і зневага розуму відносно духу. На жаль, поліпшення матеріального життя людей цивілізова-

них країн не принесло їм духовного й етичного благополуччя і спокою, а життя багатьох з них стало не менш небезпечним. Нині безпека може значно залежати від одного терориста, кілера або бандита. Небезпека може наздогнати просту людину у власному будинку, на вулиці, у таксі, літаку, потягу і т. д.

Поняття і зміст терміну “економічна безпека” тепер глибше й об’ємніше. До недавнього часу економічна безпека була монопольною сферою вищого політичного керівництва, значною мірою закритою для широкої наукової громадськості. Це зумовило низький рівень розробки самого поняття “безпека”, яке протягом тривалого часу стосувалося в основному військових аспектів. Незважаючи на це, навіть у суто військових енциклопедичних виданнях 70–80-х років давалося лише трактування окремих прикладних військово-технічних видів безпеки, наприклад таких, як “безпека польотів”, “безпека плавання”, “безпечне видалення” і т. д.

У “Великій радянській енциклопедії” розкривалося лише поняття “Безпека міжнародна”, яке фактично зводилося до протидії зовнішнім військовим небезпекам, обходячи внутрішні безпеки. Відносно внутрішніх аспектів безпека трактується як “стан, тенденції розвитку і умови життєдіяльності соціуму, його структур, інститутів і установ, при яких забезпечується збереження їх внутрішньої визначеності з об’єктивно обумовленими інноваціями і вільне, відповідне власній природі і нею визначене функціонування”.

Формування наукового поняття безпеки з теоретичної точки зору є

питанням принципової важливості, оскільки, по-перше, це поняття має відобразити сутність цього явища і, по-друге, коректно його сформулювати, виокремити найважливіші елементи змістовної частини проблеми, які як методологічні належать до сфери прикладної діяльності. Дискусії і обговорення різних концепцій і розробок з проблем безпеки, що відбуваються в середовищі науковців, громадських і державних діячів, політиків, свідчать про значну розбіжність думок, відсутність завершеної методологічної основи, прагнення підійти до вирішення проблеми подекуди лише на основі зарубіжного досвіду, в основному американського, ігноруючи досвід власної країни.

Нині потрібен інший комплексний підхід, оскільки безпека як явище є багатоаспектною і різноплановою.

Аналіз визначень, кожне з яких зі своїх позицій розкриває природу цього явища, дає підстави виокремити в них найістотніші, базові елементи.

По-перше, велика частина авторів під безпекою розуміють стан потенційної жертви, об’єкт небезпеки.

По-друге, безпека вельми часто розглядається як здатність об’єкта, явища, процесу зберегти свою суть і основну характеристику в умовах цілеспрямованого, такого, що руйнує дії ззовні або в самому об’єкті, явища.

По-третє, безпека — категорія системна, вона — властивість системи, побудованої на принципах стійкості, саморегуляції, цілісності. Безпека покликана захистити кожную з цих властивостей системи, оскільки руйнівна дія на будь-яку з цих

властивостей призведе до загибелі системи в цілому.

По-четверте, безпека розглядається як вирішальна умова (гарант) життєдіяльності особи, суспільства, держави, що дає можливість їм зберігати і примножувати їх матеріальні і духовні цінності.

По-п'яте, безпека в абсолютному своєму виразі — це відсутність небезпек і погроз матеріальній і духовній сфері.

І, нарешті, по-шосте, несучим елементом всіх понять виступає загроза як реальна ознака небезпеки. Причому загроза в цьому контексті набуває якості сутнісної характеристики. На основі аналізу всіх підходів і розкриття змісту безпеки виявляється, що *загроза і боротьба з нею є суттю безпеки*.

Безпека в початковому і найзагальнішому сенсі слова — це “стан, при якому не загрожує небезпека і є захист від небезпек”. Але для людей бути в безпеці зовсім не означає жити без небезпек. Останні існують завжди, або майже завжди, і в певних межах можуть навіть мати позитивне значення, стаючи однією з причин необхідної активності людини. Небезпеки, стреси, проблеми, труднощі не тільки неминучі в житті людей, а й корисні до певної міри, оскільки вони відіграють також і мобілізаційну роль у діяльності, спілкуванні, поведінці.

Отже, безпека — це швидше не відсутність небезпеки, а захист від неї. Вона є однією з умов самовизначення, саморозвитку особи, різних утворень, людей, людства в цілому.

У зв'язку з цим доцільним є уточнити поняття безпеки і доповнити

його визначенням, наведеним у праці В. Серебрянникова.

Безпека — це стан захищеності особи, суспільства, держави від зовнішніх і внутрішніх небезпек і загроз, що ґрунтується на діяльності людей, суспільства, держави, світової спільноти народів по виявленню (вивченню), попередженню, ослабленню, усуненню (ліквідації) і віддзеркаленню небезпек і погроз, здатних знищити їх, позбавити фундаментальних матеріальних і духовних цінностей, заподіяти неприйнятному (неприпустимий об'єктивно і суб'єктивно) збитку, закрити шлях для виживання і розвитку.

Захищеність правових, економічних і виробничих відносин, матеріальних, інтелектуальних та інформаційних ресурсів становить суть безпеки підприємства.

Безпека підприємства — це стани захищеності його життєво важливих і законних інтересів від зовнішніх і внутрішніх погроз у різних протиправних формах, що забезпечує його стабільний розвиток відповідно до статутних цілей.

Які ж основні тенденції і проблеми в забезпеченні безпеки стануть найхарактернішими у XXI ст.? Особлива стурбованість і тривога виникла у світової спільноти у зв'язку зі стрімким поширенням у глобальному масштабі тероризму й екстремізму, замішаних на релігійному фанатизмі. На думку ряду соціологів і психологів, спалах міжнародного тероризму став для багатьох країн випробуванням на демократію.

Досвід протистояння локальному терору в деяких європейських країнах обчислюється десятиліттями.

Неодноразово британські, німецькі, французькі та іспанські законодавці вимагали вживання жорсткіших заходів для припинення і запобігання кровопролиттю у своїх країнах. Але й до сьогодні заклопотаність захистом цивільних прав була сильніше, ніж страх перед терористичними актами, які набули глобального, міжнародного характеру. І лише трагедія, що сталась 11 вересня 2001 р. в Америці, примусила більшість європейських країн піти на вжиття тих заходів, до яких їх так і не змогла змусити загроза внутрішнього терору.

У Німеччині, чиє населення випробувало на собі і фашизм, і комунізм, до втручання держави у приватне життя становилося особливо хворобливо. Але там вже зняті деякі обмеження на прослуховування телефонних розмов, перлюстрацію електронної пошти і відстежування банківських операцій. Співпраця поліції і секретних служб, що раніше піддавалося рішучому засудженню, тепер вітається і на державному, і на суспільному рівнях. Крім того, відновлена практика збору баз даних інформації про особисте життя громадян з метою відстежування підозрюваних у тероризмі. Така база, створена з урахуванням нових інформаційних технологій, надає компетентним органам величезні можливості. Якщо раніше в подібних базах увага акцентувалася на віці, сімейних і професійних зв'язках людей, що викликали особливий інтерес, то нині основна увага приділяється їх расовій, релігійній і національній належності.

Інтерес до особистого життя іноземців у тій же Німеччині може виявитися взагалі необмеженим, аж

до відстежування конфіденційної медичної і соціальної інформації. Джерелами таких відомостей можуть бути, зокрема, навчальні установи, страхові компанії, усілякі недержавні агентства. Це викликає найбільш активні протести з боку захисників цивільних прав.

У Франції закон, який дозволяє поліції без ордера оглядати приватні автомобілі, насамперед ті, що припарковані в місцях великого скупчення людей і поблизу так званих суспільно значущих місць, відкладався вже не один раз. Останній раз це сталося у 1995 р., коли активісти із захисту цивільних прав розгорнули широку кампанію протесту проти втручання в особисте життя французів. Нині до обговорення цього законопроекту громадяни підійшли з набагато більшою увагою.

Іспанія за 50 днів, що минули з моменту американських терактів, досягла у забезпеченні безпеки, боротьбі проти тероризму значно більшого, ніж за все останнє десятиліття. Нині заходи, що вживаються урядом із приборкання баскських терористів, зустрічають у країні широку підтримку.

Надалі у забезпеченні безпеки і посиленні законодавства пішли у Великобританії. Зокрема, прокуратурі там надається право без суду брати під варту іноземців, підозрюваних у причетності до організації терору, без обмеження терміну. Це суперечить статті Європейської Конституції з прав людини, яка свідчить, що людина повинна бути або визнаною винною у скоєнні злочину, або звільненою.

Як показує опитування громадської думки, проведене комісією

ЄС серед тисячі респондентів, саме заходи британського уряду із рішучого приборкання тероризму користуються максимальною підтримкою жителів Європи.

Зусилля із посилення законодавства у забезпеченні безпеки робляться і на рівні Ради Європи. Зокрема, у Брюсселі активніше обговорюється необхідність виділити “терористичний злочин” в окрему статтю, що передбачає покарання до 20 років ув’язнення. Точиться запекла дискусія щодо необхідності введення єдиного для всієї Європи ордеру на арешт.

Проте вважається, що утиск демократичних свобод не повинен стати побічним ефектом у забезпеченні безпеки, війни проти тероризму. Шириться думка, відповідно до якої колективна безпека не є альтернативою індивідуальній свободі передусім тому, що після вересневих терактів жодна людина у світі не може відчувати себе в цілковитій безпеці і, отже, достатньо вільною. І ця загроза особистій свободі для більшості європейців виявилася страшнішою від загрози втрати певної частини цивільних свобод, що раніше вважалися невід’ємним надбанням західної демократії.

На наше тверде переконання, крім посилення законодавчих заходів у забезпеченні безпеки, людство зобов’язане вже на початку ХХІ ст. сформувати принципово новий підхід у розумінні сутності людини, законів її розвитку і життєдіяльності як індивіда, особи і громадянина, розвиваючи у неї насамперед *духовність і етичний погляд на себе самого і навколишнє середовище*.

У своєму розвитку людство пройшло тривалий, виснажливо важкий, але й водночас агресивний шлях. Від первісної, а потім і “трудової”, людину відділяють сотні тисяч років. Близько 40 тис. років тому людина стала “розумною” і подібною до сучасних людей. Проте в багатьох з них і досі біологічно і соціально живою є агресивність. З’ясувалося, що агресивності розум не перешкода...

Але вже настає той час, коли люди, нарешті, зможуть стати не тільки “розумними”, а й “духовними”. А поки їх переслідують нескінченні загрози — як ззовні, так і внутрішні.

Процес переоцінки в нашому суспільстві соціальних, економічних і етичних засад і цінностей привів до усвідомлення нами розуміння безпеки не тільки на побутовому, а й на системному рівні. За такого підходу зміст і ступінь безпеки людини і суспільства перебувають у прямій залежності від функціонування всіх структур суспільства, передусім економічної, соціальної, інформаційної, правової і т. д. Тому проблема “моєї свободи і безпеки” нерозривно пов’язана з проблемою “твоєї свободи і безпеки”. Виходячи з цього, слід освоювати закони, норми, правила і процедури ринкової економіки і демократії, пропускаючи їх через свою совість, душу і серце. Тоді в країні значно скоротяться загрози і небезпеки від бізнесу, корупції, злочинності і т. д.

Література

1. Бабаш А. В., Шанкин Г. П. История криптографии. Ч.1. — Гелиос АРВ, 2002. — 240 с.

2. *Бабаиш А. В., Шанкин Г. П.* Криптография. — Москва: СОЛОН-Р, 2002. — 511 с.
3. *Вербицкий О. В.* Вступ до криптології. — Л.: Наук.-техн. л-ра, 2008. — 248 с.
4. *Вехов.* Компьютерные преступления. — М.: СОЛОН-Р, 2006. — С. 14.
5. *Гмурман А. И.* Информационная безопасность. — М.: "БИТ-М", 2009.
6. *Дьяченко С. И.* Правовые аспекты работы в ЛВС. — СПб.: "АСТ", 2002.
7. *Диффи У., Хеллман М.* Защищенность и имитостойкость / ТИИЭР. — 1979. — Т. 67. — № 3. — С. 71–109.
8. *Ермаков С. М.* Метод Монте-Карло и смежные вопросы. — М.: Наука, 1975. — 472 с.
9. *Левченко М. О.* Менеджмент безопасности. — К.: МАУП, 2011. — 367 с.